

OBSAH

O autorech	XI
Seznam použitých zkratk	XII
Předmluva	XIII
Autorská předmluva	XIV
Úvod: Podmíněný trest: Opomíjený, leč zásadní institut	XVII

1 Jak vznikl podmíněný trest a proč je tak často ukládaný (aneb nechtěli jsme ho, ale definuje náš systém)	1
1.1 Původní koncepce podmíněného trestu	1
1.2 Cesta k uzákonění podmíněného trestu a jeho aplikace během první republiky	3
1.3 Současná situace	10
1.4 Vývoj 1919–2021	12
1.4.1 Legislativní změny a jejich odůvodnění	12
1.4.2 Odraz v datech: Vývoj ukládaných trestů 1955–2017	16
1.4.3 Diskuze v odborné literatuře	18
1.5 Podmíněný trest jako způsob výkonu trestu odnětí svobody či samostatný druh trestu?	19
1.6 Postavení podmíněného trestu: Vznikl by (a je potřeba) dnes?	23
1.7 Shrnutí: Jak dál uvažovat?	26
2 Kdy je na místě podmíněný trest uložit (aneb na závažnost zapomeňte)	27
2.1 Kritéria pro podmíněné odložení výkonu trestu odnětí svobody	28
2.2 Historický vývoj zohlednění závažnosti trestné činnosti	33
2.2.1 První republika	33
2.2.2 Zákonná úprava 1950–2022	36
2.2.3 Judikatura a komentáře 1950–2024	37
2.3 Diskreční uvážení soudu: Může či musí?	42
2.4 Shrnutí	45
3 Osvědčit, nařídit či ponechat v platnosti: Rozhodnutí o výkonu podmíněného trestu (aneb z výjimky se stává pravidlo)	49
3.1 Zkušební doba: Vztah k výměře trestu odnětí svobody a povinnosti ukládané v jejím průběhu	50
3.2 Vývoj ustanovení o výkonu podmíněného trestu a rozhodovací praxe ...	52

3.3	Důvody pro (ne)ponechání podmíněného trestu v platnosti a jeho nevýjimečnost	55
3.3.1	Interpretace zákonných ustanovení	57
3.3.2	Vliv nově uloženého trestu	60
3.4	Empirické poznatky o rozhodování o výkonu	62
3.4.1	Studované vzorky	62
3.4.2	Frekvence vedení řádného života, nařízení výkonu a ponechání trestu v platnosti	64
3.4.3	Důvody pro nařízení výkonu a ponechání v platnosti	66
3.4.4	Osvědčení a jeho rychlost	70
3.4.5	Rychlost ponechání odsouzení v platnosti po konci zkušební doby	72
3.4.6	Rozhodnutí o ponechání v platnosti	76
3.5	Shrnutí a závěry pro praxi	77
4	Co si soudci myslí o podmíněném trestu	81
4.1	Metodologie	82
4.2	Podstata podmíněného trestu	84
4.2.1	Jedná se o trest odnětí svobody?	84
4.2.2	Jedná se v očích odsouzených vůbec o trest?	84
4.2.3	V čem spočívá podmíněný trest?	85
4.2.4	Podmíněný trest jako hrozba z pohledu soudce	86
4.2.5	Podmíněný trest s dohledem	87
4.3	Druh trestu: Kdy je uložen podmíněný trest?	88
4.3.1	Podmíněný trest jako trest univerzální	88
4.3.2	Co ovlivňuje, zda bude uložen podmíněný trest	89
4.3.3	Podmíněný či alternativní trest?	92
4.3.4	Zavedený postup v ukládání trestů	92
4.3.5	Kdy je vhodnější uložení jiného trestu než podmíněného trestu odnětí svobody?	93
4.3.6	Role trestního příkazu ve vztahu k podmíněnému trestu a problémy s tím spojené	96
4.4	Výměra trestu: Jak je podmíněný trest přísný?	98
4.4.1	Jaká je soudcovská úvaha, podle které určí výměru podmíněného trestu?	98
4.4.2	Nejmírnější trest při uložení, ale nejprísnejší při nařízení	102
4.5	(Ne)vedení řádného života	102
4.6	Možnost reformy podmíněného trestu	105
4.6.1	Náhrada podmíněného trestu alternativními tresty	105
4.6.2	Chybějící možnost ukládání obecně prospěšných prací vedle podmíněného trestu	106
4.6.3	Několikatýdenní nepodmíněné tresty	106
4.6.4	Zahraniční modely podmíněného trestu	107

4.6.5	Vlastní návrhy soudců na reformu	109
4.7	Shrnutí	109
5	Začarovaný kruh podmíněného trestu (aneb proč dnešní podmíněný trest nemůže fungovat)	111
5.1	Rozšiřování ukládání podmíněných trestů odnětí svobody	113
5.1.1	Nižší citelnost podmíněných trestů odnětí svobody	114
5.2	Delší podmíněné než nepodmíněné tresty odnětí svobody a ukládání trestů vedle sebe	115
5.2.1	Navyšování hranice pro podmíněné odsouzení a neochota ukládat krátké tresty odnětí svobody	119
5.2.2	Nepřiměřeně přísné tresty, pokud by byl nařízen výkon trestu odnětí svobody	121
5.3	Menší míra nařízení výkonu podmíněných trestů odnětí svobody	123
5.3.1	Nedostatečná citelnost (méně často nařízeného) podmíněného trestu odnětí svobody	124
5.3.2	Uvěznění pro novou bagatelní trestnou činnost	125
5.3.3	Vhodný způsob snížení vězeňské populace	126
5.4	Problémy začarovaného kruhu podmíněných trestů	127
5.4.1	Nepřiměřenost citelnosti trestu k závažnosti trestné činnosti při uložení a nařízení	127
5.4.2	Kumulace trestů: Příliš dlouhé vykonávané tresty odnětí svobody	128
5.5	Shrnutí: Jak opustit začarovaný kruh podmíněného trestu odnětí svobody?	129
6	Postavení podmíněného trestu v rámci systému trestů (aneb nevíme, kam jej zařadit)	133
6.1	Ekvivalence a citelnost trestů	135
6.2	Teoretická koncepce systému (hlavních) trestů	139
6.3	Zákonná koncepce systému hlavních trestů a její nedostatky	145
6.3.1	Možnost uložit alternativní tresty jako samostatné jen za přečiny	147
6.3.2	Hranice alternativních trestů a podmíněného trestu	151
6.3.3	Ukládání trestů pod dolní hranici trestní sazby	152
6.3.4	Nejasná hierarchie alternativních trestů	153
6.3.5	Problematika ekvivalence trestů z hlediska náhradního trestu odnětí svobody	154
6.4	Jak vytvořit funkční principiální systém trestů	160
6.4.1	Systém trestů a hmotněprávní pravidla	160
6.4.2	Podmíněné odsouzení, nikoliv podmíněný trest odnětí svobody	163
6.4.3	Ukládání trestů vedle sebe	164

6.4.4	Procesněprávní pravidla a realizace trestů	166
6.4.5	Úskok stranou: Podmíněné propuštění a podmíněné upuštění od dalších trestů	169
6.5	Shrnutí: Základní principy pro dobrý systém trestů	170

7 Efektivita podmíněného trestu (aneb neodrazuje pachatele od další trestné činnosti)

7.1	Jak lze měřit efektivitu Damoklova meče visícího nad odsouzenými	173
7.2	Data a kontext: Slovensko	175
7.3	Výsledky	176
7.4	Co z výsledků vyvodit?	178

8 Podmíněné odsouzení v novém hávu

8.1	Účel podmíněného odsouzení [aneb komu ho (ne)ukládat]	180
8.1.1	Zaplnění prostoru mezi trestem odnětím svobody a peněžitým trestem	180
8.1.2	Možnost uložení za různě závažné trestné činy různým skupinám pachatelů	181
8.1.3	Další šance pachateli	182
8.1.4	Reakce na rizika a potřeby pachatele	182
8.1.5	Možnost uložení nemajetným pachatelům, pachatelům se zdravotními problémy či bez stálého obydlí	183
8.1.6	Příspěvní k nápravě způsobené újmy a naplnění dalších restorativních účelů	184
8.1.7	Komu by tedy podmíněné odsouzení (ne)mělo být ukládáno?	184
8.2	Zásady podmíněného odsouzení (aneb jak o něm rozhodovat)	185
8.2.1	V případě selhání pachatel není uvržen do bezvýhodné situace	186
8.2.2	Jasně identifikovatelná citelnost	187
8.2.3	Zohlednění dopadů do života pachatele v průběhu zkušební doby	187
8.2.4	Jednoduché, ale ne zjednodušené, podmíněné odsouzení	188
8.2.5	Pravdivá a spravedlivá sankce	189
8.2.6	Rozhoduje jeden soud a tresty se spravedlivě kumulují	190
8.3	Možné problémy a jak jim předejít	192
8.3.1	Uvádění delšího trestu odnětí svobody, než který by byl uložený	193
8.3.2	Přílišné či nedostatečné zmírňování trestů při nařízení výkonu	194
8.3.3	(Ne)nařizování výkonu trestu odnětí svobody	195
8.3.4	Neukládání dostatečně citelných trestů, povinnosti a omezení jako součást podmíněného odsouzení	196
8.3.5	Nekonzistentně stanovené délky zkušební doby	197
8.3.6	Před zavedením otestovat	198

8.3.7	Proč nezavést částečně odložený trest odnětí svobody	198	
8.3.8	Širší problémy sankční politiky	200	
8.4	Kontury podmíněného odsouzení v novém hávu (aneb jak by to základně vypadalo)	200	
8.4.1	Základní principy podmíněného odsouzení	201	
8.5	Shrnutí (aneb je čas na reformu)	207	
Závěr: Co nám podmíněný trest říká o našem právním řádu, společnosti a nás samotných?			209
Summary			213
Přílohy			214
Příloha 1: Údaje o respondentech			214
Příloha 2: Osnova rozhovoru			215
Příloha 3: Příklad zadání viněty			217
Příloha 4: Příklady možných rozhodnutí o podmíněném odsouzení			217
Seznam použité literatury a zdrojů			220
Věcný rejstřík			230